

BIBLIA

Az augusztusi elmélkedéseket Sulyok Gábor (Budapest) írta, a szeptemberiek közül az első hármat péceli testvérek: Dévai Zoltán, Szekeresné Kaszap Ágnes és Fityusné Apáti Zsuzsa, az utolsó kettőt Rohonczy Gábor (Budapest) és Bandula Mária (Szigetszentmiklós).

Augusztus. 4. — Évközi 18. vasárnap — Lk 12,13–21 — Ki akarja magát velem igazolni?

Az ember legyőzhetetlen vágya, hogy olyan világot rajzoljon maga köré, amelyben két dolog fontos: az egyik, hogy minden meglegyen és úgy legyen meg, ahogy „én” akarom, a másik pedig, hogy velem szemben, a játékszabályaimmal szemben senki sem élhet kritikával.

Nem véletlen a Jézushoz intézett kérdés, hogy bírálja felül azt, amit mi, emberek írtunk (öröklési, birtoklási szabályok), aztán ha felülbírálta, akkor egy vállrándítással el tudjuk intézni a kritikát: „Kérem, ezt nem én csináltam, hanem a sors, az Isten vagy a jószerecse.”

„Jókor voltam jó helyen, mások meg rosszkor rossz helyen!” „Ha valaki felelős is mindezért, egy biztos: Nem én!”

A történelem másról sem szól, mint hogy megállás nélkül lerángatjuk Istent saját cselekedeteink igazolásául, akár jóllakottságról, akár éhezésről, háborúról, önvédelemről van szó, akár a társadalom erkölcsi állapotáról vagy a környezetünkkel való visszaélésekről: céltzott szenteltvízhintéssel akarjuk megáldani vallási, törvényi vagy harci fegyvereinket.

Azt mondják, Jézus legkegyetlenebb szava anyjához, Máriához szólt, amikor

úgy szólította meg, hogy „Asszony!” Legalább ilyen kemény a válasza itt is: „Ember! Miért akarsz saját vágyaidat, saját önző törvényeidet velem igazolni? Ahogy a másik ember sem lehet az esz közöd, úgy Istent sem silányíthatod akaratom végrehajtójává. Szabad vagy, szabadon választhatod azt, amiért aztán vállalnod kell a felelősséget! Ne mutogass – se föl, se le, se emberre, se társadalomra, se Istenre, hanem a rád bízott életet, értékeket arra használd, amire valók: építésre, másokért valóságra! Te legyél önmagad bírójává, aki tudja, mit miért tesz.

Augusztus 11. — Évközi 19. vasárnap — Lk 12,32–48 — Uram, kiknek beszélsz?

Íme az evangéliumok egyik legmegnyugtatóbb, legkellemesebb üzenete: „Ne félj, picinyke nyájacska, hiszen tiétek az ország!” És ennek az országnak az ölünkbe hullásához csupán egy kell, az, hogy tudjunk türelmesen várakozni a „mikor”-ra.

Veszélyes mondat ez a jézusi ígélet, mert magában hordozza a téves biztonságérzést: Isten megígérte, akkor annak be kell következnie, de azt is, hogy ez az ország nekünk van félretéve, és ami a legfontosabb: készen van, hiszen Isten ajándéka. Egyetlen egyet kell tennünk ebben a nagy várakozásban: aranyos nyájként engedelmesen bégetni az áment mindarra, amit elkészítenek nekünk, hogy szent passzivitással bégessünk rá.

A probléma ott van, hogy Jézus boszszantó figyelmeztetéssel folytatja: *Metanoete!* Ebredjete fel! Nem elég ajátosan és imádságos lelkülettel várakozni, hanem gyökeres aktivitással élni kell azt, ami eddig „majd ha ráérünk” volt. Ami eddig mindent megelőzve betöltötte életünket, azt ki kell onnan hajigálni, hogy ami nem fért bele minden napjainkba, mert a munka, a család, a társadalom, az érvényesülés lefoglalta minden energiánkat, az vezérelvé váljék. Ami távol volt, mert idegennek, szokatlanak, betegesnek, sőt sokszor visszataszítónak találtuk, annak mostantól értékke, kinccsé kell lennie.

Ha arra várunk, hogy valaki majd beint a zenekarnak, akkor hiába várunk,

ha arra várunk, hogy valami pásztorféle utat mutasson, hiába várunk. Nekünk kell meggyújtanunk saját fáklyánkat, nekünk kell kinyitnunk saját ajtónkat az előtt, aki Jézusként ment el, de most koldusként, nyomorékként, hajléktalanként, mélyszegényként, büdösen, összeverten akarja átlépni küszöbünket. Nemde ők a mi kincseink?!

És itt van az evangélium legjobb vicce: „Akkor Péter megkérdezte: Uram, ezt nekünk mondd, vagy (úgy általában) mindenkinek?” Mint aki elaludt a film legizgalmasabb részénél, aztán álmosan kérdezi, ki volt a gyilkos, ki az áldozat, és egyáltalán... – Olyan kérdés ez, amelyre Péter helyett nekünk kell megtalálnunk a választ!

Augusztus 18. — Évközi 20. vasárnap — Lk 12,49–53 — Lángra merem lobbantani?

Jézus választásra készítő volt egész életében. Szembeállította a jámborokat a bűnösökkel, az igazakat a vámszedőkkel, a templomi kultuszt az emberbaráti étellel, az elvetettséget a kiválasztottsággal. Isteni tüzet akart gyújtani, de már kortársai sem nézték jó szemmel. Nem tartotta szükségesnek, hogy az áldozati oltárról hozza a tüzet, mert úgy ítélte meg, hogy az áldozati oltár tüze nem hoz életet. Olyan tüzet akart fellobbantani, amely megújítja a földet, ahogy a

biológusok is értéknek tartják akár az erdőtüzeket is.

De sokan akarták ezt a tüzet eloltani, vagy legalábbis biztonságos falak közé zárni, és jámbor gyertyafénné vagy mécsessé csendesíteni. De az élet él, és élni akar, és ki mondhatja a tűznek, hogy ne égjen? A Jézus által hozott isteni életet de sokan akarták már bedugni templomok ajtatos árnyai közé, viszont a Tamás-evangélium így fogalmaz: „Tüzet dobtam a világra, és most özröm, amíg ég”!

Hányan akarták már szembeállítani a jézusi életet a gonosz hétköznapi értéktelenségével. Pedig ha a jézusi élet tüze szól valamiről, akkor arról, hogy nincs profán és nincsen szent, nincs hétköznapi és nincs vasárnap, és a meghasonlást meg kell szüntetni, még azon áron is, hogy kitagadnak a családból, a barátságból, talán még a közösségből, a társadalomból is.

Jézus valóban vízvázalasztó volt, de a kettősség nem öbenne, hanem bennünk van, akiket – valljuk be – sokszor egészen más tűz éget: ég a munka a kezünk

alatt, égeti a pénz a kezünket. Jézus más tüzről, más szenvedélyről beszélt; arról, hogy vigyük vissza a forráshoz a világot, az életünket, tegyük újra természetessé az isteni életet, a nyitottságot mindenki iránt. Ne akarjuk kisajátítani

a tüzet a saját kiskályhánkba, hanem legyen szenvedélyünk az az isteni tűz, amelynél melegeghetnének az emberek, akkor is, ha szemben állnak velünk, ha kinevetnek, ha megvetnek, ha ostobának tartanak minket.

Mennyire engedjük, hogy ez a tűz átjárjon minket, és mindent átértelmezzon bennünk és általunk: a munkát, a pihenést, a mienkét és másokét, a megimádkozottat és a megdolgozottat, a megérdemeltet és a szétoztottat?

Augusztus 25. — Évközi 21. vasárnap — Lk 13,22–30 — A kibic kérdez, és nincs válasz?!

Első hallásra teljesen fölösleges és fontoskodó a kérdés: Hányan vannak, akik üdvözülnek? Valójában az egyik legnagyobb kérdésünk bújik meg a látszat mögött. Látszólag másokról szól a kérdés, valójában önmagunkat és Istent kérdezzük: Van-e értelme az életünknek, van-e jövője annak, amit nap nap után teszünk? Van-e remény, ha nem azt tesszük, amit tennünk kell? Van-e út a seholból a biztonságos hazaérkezéshez?

Kétszeres bizalmi felülvizsgálat ez, de az igazi az, ami Isten bizalmát, türelmét, szeretetét kérdőjelezi meg. Az ember sokféleképpen be akarja biztosítani magát Istennel szemben. Ilyen-olyan áldozatokkal, szertartásokkal, szentsé-

gekkel és szentelményekkel, egyedi közösséghez tartozással. Nagy kísértésünk, hogy éljünk Istentől soha nem kapott jogunkkal, és meghatározzuk, ki nek milyen sorsot szánunk, ki üdvözül és ki nem, eleget tesz-e azoknak a feltételeknek, amiket mi támasztunk, tulajdonképpen Istennel szemben. Ezeket a feltételeket természetesen úgy igyekszünk megállapítani, hogy mi még beleférjünk a keretbe. – Ne akarjunk Isten helyett istenek lenni, mert azokból volt már elég a történelem folyamán!

Jézus azonban félreérthetetlenül kimondja az egyetlen választ: Ne azon agonizáljatok, hogy kit és hogyan, hova lehet bejuttatni, vagy onnan kitagadni,

hanem azon, hogy látva életeteket, szavaitokat és tetteiteket, meggyőzővé váljon az Istenbe vetett bizalom hitelessége.

Megdöbbenő a gondolat, amit talán Lisieux-i Teréznek tulajdonítanak: „Nem érdekel az örök sorsom, mert rábízom Istenre.” Vagyis teszem a „dolgomat”, aminek az a lényege, hogy a jézusi élet értékei: a szolgálat, az élet szétoztása, a másokért valóság meggyőzése az embereket – mert Isten megérdemli bizalmunkat.

Az igazi válasz az elején föltett kérdésre: Úgy éljek, hogy a másik ember is beférjen azon a kapun, amely az életre vezet.

Szeptember 1. — Évközi 22. vasárnap — Lk 14,1.7–14 — Törődni a szegényekkel

Első olvasásra úgy tűnik, Jézus csak jó tanácsot ad arra vonatkozóan, hogyan viselkedjünk lakodalomba történő meghívásunk alkalmával. A lakodalmi ülésrend kialakítása ma is sok odafigyelést és sok szempont figyelembevételét igényli a szervezőktől. Ki kinek a barátja, kivel tud azonos témákról beszélgetni. Fokozottan igaz volt ez a Jézus korabeli zsidó társadalomban. Szigorú szabályok szert kellett kijelölni a helyeket, figyelembe véve a meghívott társadalmi rangját és rokoni fokát is. Nem megvárni, hogy a helyemre vezessenek, hanem a magam feje után menni, és elfoglalni egy helyet, főleg az első helyet, nemcsak bárdolatlanság, hanem súlyos sértés, és a házigazdát kellemetlen helyzetbe hozó tett is volt. Ezt egyetlen házigazda sem tűrhette, és akár az elkövető megszegését is vállalva kellett rendre utasítania az illetőt.

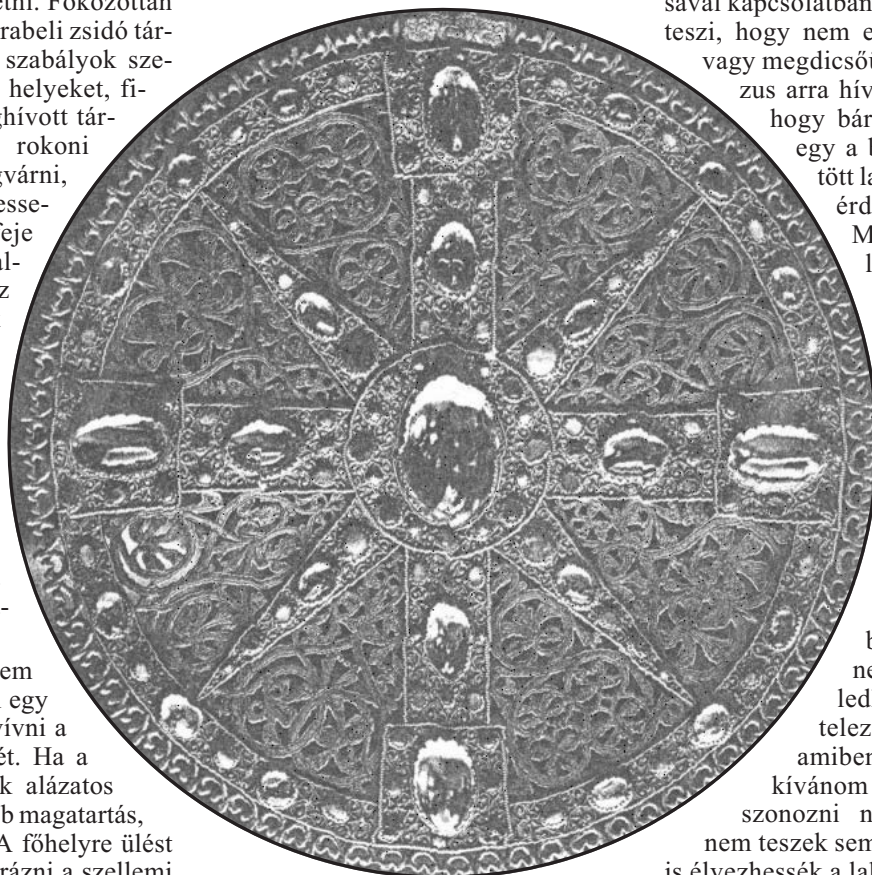
A példabeszéd mégsem arról szól, hogyan kell egy kis alakoskodással kivívni a környezetem tiszteletét. Ha a megbecsülésért akarok alázkodni, akkor ez rosszabb magatartás, mint a főhelyre ülés. A főhelyre ülést még meg lehet magyarázni a szellemi

képességek hiányával, az utóbbi magatartást azonban már nem. Ez a magatartás már a gögnél is veszedelmesebb alázat volna. A példabeszédnek az utolsó mondat ad valláserkölcsei felhangot a magát felmagasztaló megalázásáról és a magát megalázó felmagasztalásáról szólva.

Hogy itt valóban nemcsak e világi okoskodásról és praktikus tanácsról van szó, azt jelzi az is, hogy valószínűleg Jézust sem az utolsó helyről kísérték előre, és nem hangzik el ajkáról az „ahogy példámon látjátok” sem. A folytatásban a lakomára való meghívást viszonzni nem tudók meghívásával kapcsolatban már egyértelművé teszi, hogy nem e világi jutalomról vagy megdicsőülésről van szó.

Jézus arra hívja fel a figyelmet, hogy bármilyen jól sikerül egy a barátainkkal elköltött lakoma, annak nincs érdemszerző ereje.

Más szóval nem fedelkezhetek meg a szegényekről, kitaszítottokról. A feljűk fordulást nem helyettesíti semmi. Jézus elfogadta a felkínált helyet az asztalnál, nem vonult ki a lakomáról. Nem az a baj tehát, ha jól érzem magam a barátaimmal, hanem az, ha megfedlek az adás kötelezettségéről, és a jót, amiben részem van, nem kívánom másoknak, a viszonzni nem tudóknak, és nem teszek semmit azért, hogy ők is élvezhessék a lakoma örömeit.

Szeptember 8. — Évközi 23. vasárnap — Lk 14,25–33 — Jézus követése

„Aki hozzám jön...” Sokan akarhatnak Jézushoz menni, hisz ő a Gyógyító, a Megszabadító, a Csodatevő! „Itt vagyok, Uram! Tégy velem, amit akarsz!” – mondják. De lehet-e valakihez tartozni, valakihez közel kerülni anélkül, hogy nekünk ne kéne tenni ezért a kapcsolatért bármit is?

Ebben az evangéliumi részben is azt olvassuk, hogy mit kell tennünk, ha Jézushoz akarunk menni, őt akarjuk követni. Kemény szavakat használ: Gyűlölünk kell! Olvasatomban ez a legnegatívabb érzélem, ami első hallásra nem is fér meg a keresztény lelkiülettel. S kiket „kell” gyűlölni? Akiket a legjobban kéne szeretni ezen a világon!? Hogy kérhet ilyet Jézus?

Az őt követő embernek ezt másképp kell gondolnia, megélnie! Mindennél előbbre való az Isten szeretete, Isten Országának építése, a jézusi úton járás! S ebben nem akadályozhat meg a rosszul értelmezett szülői szeretet, rokon kapcsolat. Ha szeretem Jézust, és követője akarok lenni, minden gondolatomat-energiámat-cselekedetemet ez járja át, önmagamról is képes vagyok elfelejtkezni, nem leszek fontosak a saját vágyaim, önző igényeim, s nem hagyom, hogy bárki eltérítsen erről az útról, még ha szülőm vagy rokonom is az illető! Ez a küzdelem keresztte is válhat számomra, de hordoznom kell, így lehetek tanítványá!

S mint ahogy a toronyépítés és a harcba vonulás, úgy a Jézust követés is tudatossá, cél-tudatossá kell, hogy tegyen. Ebben segítenek rendszeres elszámolásaim: idő, pénz és szeretet számbavétele annak tükrében, hogy adtam-e, eleget adtam-e, többet adtam-e, mint tegnap. Akkor tudom, mi az, ami a tulajdonom, amivel gazdálkodhatom, hogy közelebb lehessek a célhoz: Isten Országához, közelebb Jézushoz és az Atyához.

Nagyon sokat hallom emberektől, hogy imádják ezt vagy azt: zenét, filmet, ételt, társat... stb., pedig csak egy valakit kellene imádni, azaz életünk középpontjává, mindennél előbbre valóbbá tenni, s a többi mindről lemondani!

Mi: Te, én... Hogy állunk ezzel?

Szeptember 15. — Évközi 24. vasárnap — Lk 15,1–32 — Öröm az elveszettek megtalálásán

Ennek a fejezetnek a története az elveszett megtalálásán érzett öröm köti össze. Mind a három példabeszéd a bűnbánó vétkes megtérésére irányul.

Jézus közvetlenül hallgatóihoz szól. „Ha valakinek közületek...” Nem valószínű, hogy hallgatóságából mindenki az egy elveszett bárány után indulna, de ennek a túlzón különös gondoskodásnak a varázsa egyetértésre készíti a hallgatókat. Egy pillanat alatt Isten világába kerülünk, és úgy látunk és cselekszünk, ahogyan ő tenné.

A pásztor öröme olyan, mint Isten öröme, az egyes juh iránti odaadása, amint visszaviszi azt a nyájhoz, Isten szeretetét tükrözi.

A második példabeszédben másik hasonlat fejezi ki ugyanezt. Az asszony elveszít egyet a tíz ezüstpénzből, s hogy megtalálja, az egész házat felforgatja. Öröme hasonló ahhoz az örömhöz, amelyet egy megtért bűnös okoz a mennyben.

Ezt a nagy örömet meg kell osztani. Az asszony és a juhász hálaadó vacsorára hívja barátait, szomszédait. Mi a helyzet a többi kilenc ezüstpénzzel és a kilencvenkilenc juhval? Ők is fontosak, de ami elveszett, amiről már lemondtak, és mégis megkerült, olyan, mint egy új élet, mint a feltámadás, meg kell ünnepelni.

Jézus példabeszédei közül talán a tékozló fiú története a leghíresebb. E történet által Jézus megvilágítja, milyen megdöbbentő méretű fogadtatás lehetséges az Isten országában. A történet egy apáról és két fiúról szól, de lényege az apa mindkét fia iránt tanúsított tékozló szeretete.

A zsidó törvény értelmében az elsőszülött fiúnak kétszer annyi jár az örökségből, mint a többi gyermeknek. A fiatalabb fivért ebben az esetben a vagyon harmada illeti meg. A vagyon elosztásával általában várni szoktak az apa haláláig. De a fiatalabb fivér nem akar várni, kiköveteli a részét, elmegy hazulról, sajnálkozás nélkül vágja el az őt és családját összekötő köteléket. Mindent elvisz magával, semmi remény sincs arra nézve, hogy valaha is visszajön. A család vagyonának jelentős részével való távozása apjának és fivérének is veszteséget okoz, s ez növeli az utóbbi gyűlölködését.

A vagyon azonban hamar elfogy a léha életmód és a költséges következtében. Törvényszerűen bekövetkezik a bukás. A zsidó emberek számára a disznóőrzés a hitehagyást, a családhoz és Isten népéhez tartozás teljes elvesztését jelenti. De a tékozló fiú még a disznóknál is alávalóbb, hiszen még moslékot

sem kap. Szerencsétlensége végül észre téríti. Béresként akar visszatérni otthonába. Rideg, tartózkodó fogadtatásra számít, de apja már várja, és tárt karokkal siet eléje, nyakába borul és megcsókolja. Bocsánatkérését elfogadja, és örömeiben a legdrágább ruhát, gyűrűt, sarut hozatja elő, és lakomát rendez. Nem az a fontos, hogy mit tett a fiú, hanem hogy bár elveszett, de megkerült.

A történet így is teljes, de kiegészíti egy másik történet az idősebb fiúról. Az idősebb fiú mérge és önelégtelensége nehezeltelvé teszi, nem örül testvére visszatérésének, és nem hajlandó részt venni a család ünneplésében. Ismét az apa szeretete a lényeg. Idősebb fia elé éppúgy kimegy, az ő számára is boldogságot akar. Az idősebb fiú számára csak a vagyon létezik, és saját erényességének foglya. Az apa nem tagadja idősebb fia hűségét, de ez most különleges pillanat, egy fiú, egy testvér tér vissza a halottak közül. „Illett, hogy vigadjunk és örvendezzünk!”

Ha belehelyezkedünk a történetbe, átélhetjük a mennyi örömet, a fiatalabb fiú teljes befogadását, az apában pedig megláthatjuk Istent.

Az apához hasonlítok? Az idősebb fiúhoz? Vagy a fiatalabbhoz? Mindhármukból van bennem valami?

Szeptember 22. — Évközi 25. vasárnap — Lk 16,1–13 — A hűtlen intéző

Jézusnak ez a példabeszéde egy magas beosztásban levő emberről szól, egy birtok intézőjéről, akit ura vagyonának, gazdasági ügyeinek intézőjévé tett. Kiemelt beosztás, kiemelt fizetés. Az intézőnek ez mégsem volt elég. Visszaélt helyzetével, rendszeresen sikkasztott. Így a más vagyona által a

saját maga gazdagodásán fáradozó, hűtlen sáfár lett. Amikor ez a gazda tudomására jutott, hívatta, számadásra szólította, majd menesztette állásából. Még annyi intézkedésre maradt ideje, hogy gazdája adósaival új adóslevelet írasson, kevesebb adósságot tüntetve fel. Ezt a jövőjére való tekintettel tette,

hogy majd ennek fejében legyen, aki befogadja őt házába, miután elbocsátották. Eddig a történet.

Az Úr megdicsérte okosságáért a hűtlen intézőt, amiért előre gondoskodott jövőjéről, hátralevő életéről. Ezzel a történettel a világ fiait példaként állította abban az értelemben, hogy a

Mammon szolgálva mi mindent meg nem tesznek gazdagodásukért, az anyagi javak célként való megszerzéséért. Ővéinek, a világosság fiainak életében is szerephez jutnak az anyagi javak, de nem cél, hanem eszköz formájában. Ővéinek is barátokat kell szerezniük maguknak a hamis mammonból, hogy majd befogadják őket mint jötevőket az örök hajlékba. Ennek feltétlen feltétele az adástörvény teljesítése, az anyagi javak helyes, Istennek tetsző használata.

Kik lehetnek a befogadók? Azok, akik már korábban szintén teljesítették az adástörvényt, s lettek befogadottakból befogadók. A Legfőbb befogadott-

befogadó maga Jézus, aki életével példát adott az Atya akaratának teljesítésére. Meg is kapta érte jutalmát. Nekünk is követnünk kell őt a szeretet útján, ha az örök hajlékba akarunk jutni, ahová előremint, hogy helyet készítsen számunkra (Jn 14,2).

„Aki a csekélyben hű, az hű a sokban is, aki pedig hűtlen a csekélyben, a sokban is hűtlen” – olvashatjuk ebben a részben. Isten szemében az anyagi javak csekély értékkel bírnak, csak eszköz értékűek. Aki ennek kezelésében hűtlen Istenhez, az oktalan, esztelen, istentelen. Az Úr így szól hozzájuk: „Ha tehát a hamis mammonban hűek nem voltatok, ki bízza rátok azt, ami az igazi

érték? S ha a máséban hűek nem voltatok, ki fogja odaadni nektek azt, ami a tiétek (Lk 16,12)? Mi a miénk? E világi értelemben azt szoktunk mondani, hogy az a miénk, amit megesszünk. Országbeli értelemben az adásainkkal gyűjtött mennyei kincs, amely tőlünk el nem vehető, másnak át nem adható (Mt 6,20; 25,1-13). Ehhez viszont táplálkozunk kell Isten igéjével, hogy hűségesek tudjunk maradni (Mt 4,4).

Tudatosul-e bennem, hogy az életem során adásaimmal gyűjtött mennyei kincs lesz az örök hajlékba való befogadásomnak a záloga.

Jó Uram! Imádlak! Lakhelyet szeretnék Tenálad!

Szeptember 29. — Évközi 26. vasárnap — Lk 16,19–31 — Kövessük a lelkiismeretünket!

Ez a példabeszéd az ellentétekre épül. Az e világi aióban megélt jómód és gazdagság, illetve a szegénység ellentétére, majd az ezek következtében kialakult másik aiónbeli kétféle élet különbözőségére. Nyilvánvalóvá teszi, hogy két aió van, és a másik aióon belül van Mennysország, és van Pokol.

Azt is nyilvánvalóvá teszi, hogy e világi életünkkel lezárul egy korszak. A dolgokat nem tudjuk többé meg nem történné tenni, viselnünk kell e világi életünk következményeit. Nem tudom, melyik kellemetlenebb: lángokban gyötrődni, vagy tehetetlenül, a módosítás legkisebb esélye nélkül nézni, hátra-

hagyott szeretteink hogyan rohannak a vesztükbe.

A példabeszéd tanúsága szerint nem kell a holtaknak visszatérniük ahhoz, hogy felismerjük a helyes utat. „Van Mózesük, és vannak prófétáik”, mondja Ábrahám.

Halljuk még a próféták szavát? Figyelünk a lelkiismeretünkre, vagy elnyomja a reklámok harsogása? Elnyomja a „Fogyassz, fogyassz többet, mert megérdemled!” kórusa? Addig kell hatással lenni a környezetünkre, amíg ebben az aióban élünk!

Most nézzük Lázárt!

Csak azért fekszik Ábrahám kebelén, mert e világi életében a nyomor volt osztályrésze? Nem hiszem. A nyomorhoz is többféleképpen lehet viszonyulni:

- Fellázadok, elveszem a másét.
- Igyekszem munkámmal elérni, hogy ne hiányozzon semmi. Eközben taposom magam körül a többi nyomorultat...
- Szorgos munkával törekszem rá, hogy ne nélkülözsek, de nem szorítok háttérbe senkit.
- Miközben dolgozom, ha tudok, próbálok segíteni azoknak, akiknek nálamnál is kevesebbjük van.

Meggyőződéseim, hogy Lázár ez utóbbi kategóriába tartozott.

Istenem! Add meg nekünk, gazdagoknak, hogy lelkiismeretünk szavát követve tudjunk mértékletesen élni, növekedjék bennünk az irgalom, és megtaláljuk a másokon segítség csatornáit, példát adva közvetlen és távolabb környezetünknek egyaránt! Add meg a Lázároknak is, hogy szegénységüket Neked tetsző módon éljék meg, és ezáltal megszűnjön a szakadék ember és ember között! Ámen.

